

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

www.angp-hb.co.za

info@angp.co.za

FULANI

BERNDE NEDDO

Copyright ANGP

COPYRIGHT

ISBN 0 - 908367 - 45 - 7

E-MAIL: info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.

(A Gospel Literature Mission financed by donations)

(Reg. No. 1961/001798/08)

BERNDE NEDDO

Haykaliiru Allah, malla suudu haa Saydaanu huuwata kuugal muudum. (Laar 1 Yuhanna 3:4-10).

Deftere nde naa nde hesre. Nde aarti windeego bee wolde faransaare baakin duuɓi teemedde dīdi caalinoode. Nde waddani yimɓe ujine duudde jayngol e barka. Nde laatani ɓe bana daarorgal ruhiŋkeewal. Worɓe e rewɓe duudɓe mbaawi laarugo no ɓe mba'i nder ɓerde maɓɓe bana no Allah laarirta ɓe. Duudɓe nder maɓɓe ndaari no ɓe kalliri, ngam nde wangini misaalu no ɓernde neddo halliri. Dum wadi haa duudɓe maɓɓe tuubi, ɓe keɓi ɓernde hesre e ruuhu kesu.

To a don janga deftere nde, ndikka a siftora no nde don bana misaalu daarorgal ngam maafa, saa'i a jangata fuu, a laara misaalu ɓernde ma nder maare. Koo a keefeero malla a Masihiŋkeejo celdo laawol goonga, nder deftere nde a tawan misaalu ko hollata ma no an a wa'i, bana no Allah bee hoore mum laarirta ma. Allah laarataa yimɓe feere feere. O don laara ɓernde neddo, naa ngarol koo laral bandu.

Saydaanu woni jawmu fewre, o laamiido nyibre, o deweteedo duniyaaru ndu. O don nandina hoore maako bee malaa'ikaajo annoora, ammaa naa o malaa'ikaajo annoora bana no yimɓe duudɓe tammiri mo. "Kanjum dum walaa kaayeefi, ngam Saydaanu boo don wada hoore mum bana o malaa'ikaajo annoora. Ngam maajum naa dum kayniidum to wallooɓe mo don mbada ko'e muudum'en bana ɓe huuwanooɓe goonga. Ammaa haa timmoode ɓe keɓan kiita deydey kuude maɓɓe." (2 Korintu'en 11:14-15). Saydaanu don wumna gite e numooji yimɓe ngam taa ɓe ngi'a yiide Allah, taa ɓe ngi'a Kisnoowo maɓɓe Yeesu Almasiihu. "Ngam Saydaanu, dowanteedo duniyaaru ndu wumni hakkiilooji maɓɓe, ngam taa ɓe ngi'a jayngol linjiila." (2 Korintu'en 4:4b). Be mbaawataa yi'ugo no ɓe don njaha nder halkere duumiinde, ɓe mbaawataa ɓangtugo gite dow ngam ɓe ngi'a no ɓe don njaha haa

yiite jahannama ka walaa keerol: “On tokki laawol kallungol ngol duniyaaru ndu, on dɔwtani laamiido ruuhuui gondi nder hawa hakkunde asama bee lesdi. Koo jonta boo ruuhu man don laamano yimbe luutoobe Allah.” (Efesu'en 2:2). “Ngam maajum Almasiihu wari halkugo kuude Saydaanu.” (1 Yuhanna 3:8c). “Ngam maajum tuubane Allah. To on ndartake Saydaanu, o doggan on. Badite Allah, kanjko boo o badititto on.” (Yakuba 4:7-8a).

To a don janga deftere nde, to a don laara suuraaji maare, a waawan laarugo misaalu bernde maada. A maɓɓita bernde ma haa a laara no nde wa'i. To a tawi bernde maada nde hal lunde heewnde hakke, taa yeddu dum, taa daɓɓa suudugo dum, ammaa wangin dum haa Allah. “To en mbi'i en ngalaa hakke, en pewani ko'e meeden, en ngalaa goonga sam. Ammaa to en tuubi hakkeji meeden yeeso Allah, en mbaawan hoolaago mo ngam wolde maako don tabiti. O yaafoto hakkeji meeden, o laɓɓinan en diga aybe meeden fuu. To en mbi'i en ngalaa hakke, en laatini Allah pewoowo, wolde maako nafataa en.” (1 Yuhanna 1:8-10). Famditin hoo-re maada yeeso Allah baawdo, ngam haa o yaafoto hakkeji maada, o laɓɓine bee yiyam Yeesu Almasiihu, teddudam.

A goddo nder laamu ngootu: Koo nder laamu Allah a woni malla nder laamu Saydaanu. A macuudu hakke malla a jagganiido Allah. To a laari, fodde misaaluuji nder deftere nde kolli ma no hakke laamorir bernde ma, nden kam taa yeddu dum. Ewnu Allah o rimɗina ma, o yahre haa Yeesu Almasiihu kisnoowo. Kanjko on wari duniyaaru ngam o hisna hakkube, o wumtina gite wumbe, o wurtina en diga nder nyifre, o wurtina nyifre nde woni nder meeden boo. O wari ngam o yahra en haa jayngol maako kaayeefiwol. Yeesu wari ngam o rimɗina en diga baawde Saydaanu e baawde hakke fuu. Ngam maako coottaari hakke laatani en. A don haa yeeso Allah gi'oowo e anndudo kuude maada cuudiide e nyukkiide, koo numooji ma fuu, o anndi. A waawataa nyukkingo hoo-re maada, koo kuude ma yeeso Allah. “Allah hokki en noppi. Kadi o nanataa na? O tagani en gite. Kadi o yi'ataa na?” (Jabuura 94:9). “Gite Allah dow laawol bii-

Aadama, o don yi'a kootoy neddo yahata. Walaa nyifre koo dowdi baleeri boo, ngam haa baddo junuuba fuu nyukkoro." (Ayuba 34:21-22). "Gite Jawmiraawo don ndaara duniyaaru fuu. To berde yimbe ngondi bee maako, o wallan be." (2 Habaruuji Nyalaade 16:9a). Jangu boo Yuhanna 2:24. "Yimre Daawuda ekkitinoore. Seyo laatani goddo, to Allah yaafake hakke maako, suddi boofi maako fuu. Seyo laatani goddo, to Jawmiraawo limanaay mo aybeeji, to naafikaare woodaa haa bewrnde maako. (Jabuura 32:1-2). Jangu Jabuura 51 boo. Yeesu don ewno en koo hande boo. "Onon sombe e roondiiŋe doongle tedduŋe fuu, ngare haa am, mi ittanan on doongle man." (Matta 11:28).

SUURA ARANDEHA

Suura ka don wangina misaalu kuuje nder bernde mardo hakke, gorko malla debbo - giddo duniyaaru, mo bernde mum waylitaaki. Mo ruuhu jamanuuru ndu don laamo dow muudum bee suunooji bandu fuu. Dum bana daarorgal, bee maagal a waawi laarugo bernde maako, dum fakat bana no Jawmiraawo yi'irta bernde ma. Suura goddo a yi'ata do, daarde maako mboodaay, gite maako mbooji coy bana yiyam ngam daliila wuykere maako. Jangu Balndi 23:29a: "Moy wi'ata foroy: Ayye, malla: Kayya? Moy don bee jokkirli e uumaali tum?"

Haa moy piyde meere, gite moy laaŋaay? Haa hiirdooŋe bee inaboojam, haa waranŋe ngam mettaago nguykinoojam. Taa laar inaboojam no dam woodiri, no dam yaynirta nder jardugel. Dam jippoto delemŋum. Ammaa ɓaawodon dam ngatan bana mboodi, dam soppan bana foosokre. Gite ma ngi'an koodume, bernde ma wolwan gaylitiidum."

Les hoore suura goddo a yi'i do, woodi misaalu bernde neddo, haa dabbaaji feere-feereaji don njoodi. Misaalu dabbaaji din don wangina haala hakkeaji feere-feereaji gondi nder bernde neddo. Bernde woni suudu hakke. Allah wi'i: "Bernde neddo ɓuri koodume fuu naafikaaku, nde halli masin. Moy faamata nde?" (Yeremiya 17:9). Yeesu wi'i: "Ngam

1. BERNDE HAKKEEJO

haa nder, haa bernde neddo, numooji kalludi iwata, di njahra mo haa daakaareeku e nguyka e mbar-hooreeji e njeenu e suunooji e halleende e fewjere e gidaadi kalludi e kaajal e kuudi kallundi e mawnitaare e faataare. Kuuje de fuu iwan nder neddo, de cobna mo.” (Markus 7:21-23).

Suura ndabbaawa arana woni suura paaba, suura maajum don wanjina haala hakke mawnitaare. Lusifer, doondoo-wo annoora booymano, (Kanjum woni maana innde Lusifer) ngam, o mawnitiido, o tuurtani Allah, ngam maajum o laati konneejo Allah, waato Lusifer go, kanjo woni Saydaanu. Jangu Esaaya 14:9-17, Ejekiyel 28:12-17. Saydaanu naa o malaa'ikaajo nyibre.

Mawnitaare don wanga bee laabi feere feere. Wodbe don mawnito ngam jawdi mabbe, ngam tokke na'i, malla cuudi e limce mabbe duuda-samanje. Wodbe boo don mawnito ngam ngarol mabbe malla ngam bandu mabbe, be don ngi'na dum bilaa semteende. Wodbe kadiboo don mawnito ngam be tammi be buri wodbe feere ngam lenyol mabbe, koo ngam noonde lalar mabbe, koo boo ngam duudki aandal mabbe, koo ngam sembe bandu be ngoodi, malla ngam be ngoodi kuugal mangal, be mawbe e kuuje feere feere boo. Wodbe boo don dabba wo'ingo yaasi balli mabbe bee fawne malla bee moorki gaasa. Be don yara balli mabbe e geese fuu – koo nde Allah tagi bandu woodndu. “Allah don saatana mantoobe, ammaa o don mo'ana yanjiniibe.” (1 Piyer 5:5b). Allah wi'i: “Mi don wanya mawnitaare e elewre.” (Balndi 8:13b). “Juro aartan yibbere, mawnitaare aartan do'ere.” (Balndi 16:18).

Suura boosaaru woni misaalu suuno bandu, cobki, njeenu e daakaareeku. Kootoy boosaaru yahata fuu, ndu don soba. Yimbe duube nandi bee boosaaru: Irin worbe koo rewbe nandbe bee boosaaru fuu, koo ndeye be pottata bee debbo koo gorko fuu sey be don numa e tokko laawol suuno nder bernde mabbe. Njeenu tokki besdugo masin jonta nder jamanu meeden ragareewu ngu. Faanybe rewbe e rewbe, te'aabe fuu, be mbaawataa nangtugo ko'e mabbe, non boo

worbe, koo te'ruŋe boo, duudbe maŋbe don mbada njeenu. Irin hakke bana yimbe wuro Sodoma wadno boo, don sangiti haa yimbe ujineeje ujineeje haa duniyaaru. Yeesu wolwi diga aran no nyalaade ragareere laatoto bana ko laatino haa wuro Sodoma e Gomorra.

Le'i goddi don ewno goddo jeenoowo "foosaaru". Yimbe irin maajum nastataa laamu Allah sam. Nder deftere Wahyu Yuhanna wangini laabdum no irin wadoobe kuuje cobde fuu ngonan yaasi laamu Allah. Jangu haa Wahyu Yuhanna 22:15.

Pol wangini laabdum, o wi'i: "On anndi balli mon laati terde haa bandu Almasiihu. Kadi mi hoo'a terde Almasiihu, mi wada nde terde jeenoowo na? Wadataako! Naa dakkotirɗo bee jeenoowo laati bandu wooru bee maako na? Kadi on anndaa dum na? Deftere wi'i: Be dido fuu be laatoto bandu wooru. Ammaa dakkotirɗo bee Jawmiraawo laatoto Ruuhu ngootu bee maako. **Ndaaye** haala njeenu fuu. Hakkeegi goddi fuu di neddo huuwata, di meemataa bandu maako. Ammaa badando njeenu don wada hakke dow bandu mum. Taa ngejjite: Bandu koomoy moodon woni haykaliiru Ruuhu Ceniido. Allah hokki on Ruuhu mum njoodiingu nder moodon jonta. Ngam maajum on maraay ko'e mon. Allah soodi on bee saman. Ngam maajum teddine mo bee balli mon." - 1 Korintu'en 6:15-20.

Jangu boo 1 Korintu'en 3:16-18.

Suura gaduuru woni misaalu hakkeegi wuykere e duudki nyaamde. Gaduuru don nyaama ko ndu tawi fuu, ndu sendirtaa hakkunde booddum bee kalludum, bana nyaamoobe cadngu, be don nyaama yiyam e kuuje de Allah hadi yimbe taa be nyaama fuu. Ko buri fuu be don sobna balli maŋbe bee foodugo, nisbugo e wuufugo taba, haa ki don haccina bandu, hunduko e poofde fuu, ki don tookna yiyam haa yahra haa nyaw. Saydaanu don habbi be bee suuno foodugo. Gorko koo debbo waawataa rimdingo hoore mum diga boowral kallungal ngal, sonaa bee baawde Allah. Yimbe mbolwataa dow kalludum wuykere mbal, ammaa deftere Al-

lah wi'i wuykuḅe ronataa laamu Allah sam. Mbal naa dum nyaamdu woodndu, ammaa dum njaram mbaroojam, dam majjina hakkiilo neddo. Yarooḅe mbal don kuuwa bana ḅe faataaḅe, bana sobḅe. Haa dam don yahra ḅe haa mbarhoore koo mbarugo ko'e maḅḅe boo. ḅe mbaḅataano dum to ḅe njaraay. "Inaboojam laatinan ma jancoowo, nguykinoojam boo kooloowo, guykoowo laatataako hikmaajo sam." (Balndi 20:1). Fodde tawreeta Muusa, to woodi ḅidḅo tuurtudo, o don yara mbal e wuyka, sey ḅe piḅa mo bee kaa'e. (Tooktaaki Tawreeta 21:19-21). Defooḅe mbal bee soorrooḅe dam e yarooḅe dam fuu aybe maḅḅe foti kal. Ngam deftere Allah don wi'a; "Bone laatanto waawḅe yarugo inaboojam e sembiḅḅe jillugo nguykinoojam, goonḅinooḅe kalludo ngam ḅe keḅa ngeenaari, ammaa salotooḅe goonḅingo mo walaa aybe." (Esaaya 5:22-23). "Bone laatanto jarnando keedidḅum'en, nyadḅinando njaram muudum ngam wuykingo ḅe, haa o laara cementudum maḅḅe." (Habakuk 2:15). "On anndi halluḅe keḅataa barkaaji laamu Allah. Taa este ko'e mon! Daakaaje e tokkiḅḅe labbi e jeenooḅe e luudu'en, non boo wuyḅe e suunaabe riba e **wuykoḅḅe** e wadooḅe tufle e jabtooḅe, ḅe fuu ḅe ngi'ataa laamu Allah." (1 Korintu'en 6:9-10). "Ko suuno neddo laatinta, dum bangudum: nejeenu e kuude cobḅe, cementiide, e cujidanki labbi e hiilaaji e nganyngu e habre e kaajal e tikkere e jokkirli e luural e biḅu'aakuuji, e nganyaandi e wuykere e pijirle kallude e kuude godḅe irin de'e. Ko mbi'mi on diga ḅooyma, sey mi wi'a dum fahin: Huuwanḅe irin kuude de'e keḅataa joonde nder laamu Allah." (Galaatiya'en 5:19-21). "Taa keewe nguykinoojam, dam ittan nangtaare. Ndikka on keewa Ruuhu Allah." (Efesu'en 5:18). Yeesu kanke woni ḅulndu ndiyam ngeetam, o don ewno koomoy domḅaado fuu wara haa maako, o wi'i: "Koomoy domḅi, wara haa am, yara, waato koomoy nuddini yam. Ngam deftere wi'i: Bernde maako laatoto seeḅoore ilnannde maaje ndiyam ngeetam. Yeesu wadi balndol ngol dow Ruuhu ngu nuddinḅe mo tammi heḅugo. Saa'i maajum ḅe keḅaayno Ruuhu tawon, ngam Yeesu siwa nastugo tedḅungal Allah. (Yuhanna 7:37b-39). Annabi Esaaya wadi annabaaku wi'i: "Jawmiraawo wi'i: "Hey! onon domḅaaḅe, ngare haa ndiyam. Onon ḅe ngalaa ceede, ngare, coode, nyaama! Ngare le,

coode, naa bee ceede malla saman coggu, coode inaboojam e kosam. Koni ndokkoton cardi ngam dum ko laataaki nyaamdu? Koni ndokkoton ngeenaari mon ngam kuuje de kaarnataa? Naneedam le, nyaame kuuje boodde, ceyore nyaamdu furannu woodugo.” (Esaaya 55:1-2).

Yahdu huunyaare neefndu masin, suura maajum don wanjina haala njoosu, mo yidaa kuugal, ko mari haaje jonta jonta fuu, sey wi'a mi wadan dum yeeso, malla jango, irin goddo maajum don nasta jarribeeki feere feere. Irin neddo maajum wadataa do'aare, sey wi'a mi wadan do'aare saa'i feere, o jangataa deftere ngam sembidingo nuddinki maako bee wolde Allah, o suunataa yahugo haa waajordu ngam moofutugo bee nuddinbe ngam mangtugo Allah e maatugo kawtal bee deerdiraabe Masihiŋko'en, irin goddo maajum suunataa ekkitaago wolde Allah nder deftere hawtaade bee nuddinbe wodbe ngam be tawa bolle de sembidinta nuddinki maŋbe, ngam wolde Allah woni wolde ngeendam. Sabbitaago huuwugo kuugal bee wakkati maajum woni wujjugo wakkati, irin maajum woodaay sam bee bakeeje fuu. To Allah ewni ma bee wolde muudum, haa a hokka mo bernde maada hande hande, Saydaanu boo don badito law, o wi'a: Taa a tuuba hande tawon, sey jango, malla nyalaade feere. Teema nyalaade man warantaa mo sam. A tokko wi'ugo tum sey jango malla sey hitaande warannde, haa yotto nyalaade maayde maada, saa'i a anndaa sam. A maayan a anndaa Allah, a anndaa laawol kisndam ma, a anndaa Almasiihu mo yonki ma. Ngam maajum Allah don wolwana yimbe fuu bee wi'ugo: “To on nani sawtu am hande, taa cattine ko'e mon bana kaakaaji mon tuurtanno yam nyande jarribeeki nder ladde.” (Ibraniŋko'en 3:7-8). Nde le'i goddi wadanbe saafi don huuwtinira laalawal huunyaare. Ngam maajum misaalu huunyare haa do don tindina haala saafi malla huuwtinirgo saafi mbattudi nuddingo Allah e baawde mum. Yimbe feere koolataa Allah to be nasti bone nyaw koo boo to be nasti billaare feere, ammaa be don koola labbi e bee nuddingo baawde dadi ledde, kaa'e, luwe dabbaaji, koo boo payande de be ndesi mbattudi Allah, be don nuddina kuuje de ngalaa yonki. Be don tokko dum bana saafi tindini be. Haanino be

koola Allah tagdo be e mo woni Kisnoowo maɓɓe boo. Allah, nder umrooje de o hokki Isra'iila'en be njogo, nder umroore arandeere maajum o anndini be o wi'i: "Taa accu hiilaajo debbo yeeda." (Gurtaaki 22:17). "Taa gooto mon huuwa hiila kookaye, taa goddo laato badoowo hatti malla laaroowo kuuje feere malla hiilaajo malla ciroowo malla carwotoodo maaybe malla carwotoodo ruuhuujii goddi. Kuuwando kuuje de'e **o nyiddudo haa Allah Jawmiraawo mon.**" (Tooktaaki Tawreeta 18:10b-12a). "Taa carwe sarwotoobe maaybe malla laaroobe bee hiila, ngam taa be cobna on. Min woni Allah Jawmiraawo mon." (Farillaaji Lewiŋko'en 19:31). "To goddo yehi yamugo sarwotoobe maaybe e hiila'en, mi honan mo, mi nattinan mo caka lenyol maako. Cene ko'e mon, laate on seniibbe, ngam min woni Allah Jawmiraawo mon. (Farillaaji Lewiŋko'en 20:6,7).

Yeesu Almasiihu yamditinan ruuhu ma, bandu ma e nafsu ma fuu. "O jafoowo aybe am fuu, o kurgoowo nyawji am fuu." (Jabuura 103:3). "Woodi nyawdo caka moodon na? O ewno dawroobe jama'aare nuddinbe. Be toro Allah ngam maako, be moytira mo nebbam bee innde Jawmiraawo. Tornde nde'e, to hawti bee nuddinki, hisnan nyawdo. Jawmiraawo amditinan mo, yaafanto mo hakkeeki di o wadno. Mbanngine hakkeeki moodon hakkunde moodon, tore Allah ngam koomoy moodon, ngam haa on njamdita. Tornde goon gaajo woodi baawde, nafaŋ masin." (Yakuba 5:14-16). Yaake a don janga deftel ngel, faamu Allah don wolwane, a jaba ko o yeccata ma nder bernde, a tuubana Allah hakkeeki maada, hokku mo yonki maada. Saa'i maajum boo, ruuhu saatungu, misaalu laalawal huunyaare go, laatoto soofdum. Misaalu caatal bernde bana laalawal huunyaare go don wolwana bernde ma bana ni: "Taa a yaawa masin. Ndikka a reena haa jango haa a tuuba, malla dum wi'a ma: Ko buri woodugo a reena sey asaweere warande, koo ndikka nduubu ngootu saalo tawon. Malla dum wi'a ma: Sey a yama numo gorko ma tawon, to a debbo. To a gorko boo dum wi'a ma sey a yama debbo maada tawon malla baaba ma, a nana ko be ngidi wi'ugo ma tawon. Koo boo dum wi'a ma. A reena sey to a ban gi malla a banga, malla a timmina saafi yimbe maada dow bin

gel ma tawon. “To a tokki dwtango irin numo maajum a dwtanaaki Allah, ammaa a tokki dwtango fewre Saydaanu. To a tokki wadugo bana non a tokkan boo yoornugo bernde ma bana laalawal huunyaare.

Cirgu woni ndabbaawa ngatoowa, suunaanga yiyam. Misaalu cirgu don wangina haala bernuki e majjinki hoore, toonyaan ge e gikku feere ngonngu nder bernde neddo. Koomoy mo ruuhu bernuki don laamani, woodi gikku toonyotoongu, dum waawi yahrugo mo haa dangay, dum wada mo o huna bee bernde meere, koo boo dum wada o mbara goddo. To goddo don yara mbal haa o waawataa nangtugo hoore maako, dum bana loowugo ginnaaji haa reedu. Duudbe don kebbina deedi maɓbe bee nguykinoojam ngam ittugo semteende haa maɓbe, ngam be mbaata baatagal. “Inaboojam maɓbe dum tooke poosokje.” (Tooktaaki Tawreeta 32:33). Baatagal don welana goddo mo bernde mum don heewi bee hakke, ammaa enen kam Allah woni baatoowo ngam meeden. Yeesu wi’i, “Ngide konne’en moodon.” Allah iini no o yaafanto en aybe meeden to enen boo en don njaafano wadbe en aybe.

Tagdi ndi woodino masin booyma. Ndi estino Aadama bee Hawwa nder jarne Adnin ngam ndi wonna gondal maɓbe boodngal bee Allah. Diga saa’i maajum mboodi laati laanaandi, ndi majjini boodki maari, konnaagu boo fuddi caka mboodi bee neddo. Saydaanu haaji masin nde o yi’i no Allah yidiri goddo arandeejo e debbo muudum masin. Allah hokkaay Saydaanu laamu dow duniyaaru, ammaa o hokki dum neddo o laamo dow duniyaaru fuu e dow kuuje fuu. Teema kaajal kallungal, mbaroowal, iwngal diga Saydaanu don nder bernde maada boo. Dum hadete hebugo seyo koo to yimbe taariibe ma don ceyo, an kam a seyataa sam. Koo huuwoobe Almasiihu, nder kuugal Jawmiraawo, ndikka be kakkila be ayna ko’e maɓbe, ngam taa ruuhu kaajal jaala be to be ndaari bana goddo feere Allah hokki mo dokkal nder kuugal buri be. Ndikka be ngetta Allah ngam maajum, naa be kaaja dum. Kaajal don ummina numooji kalludi nder neddo haa o huuwtinira saafi ngam wonnugo yimbe feere,

ngam ɓe ɓuri mo. Kaajal hakkunde debbo e goriiko boo waawan wonnugo saare maɓɓe fuu, wonna seyo maɓɓe nder ngeendam fuu boo. “Jogam booddum, ɓadiidum bee ɓernde ma, huufam booddum, cembiddum bee junngo ma. Yiide sembidi, saati ban waade, kaajal saati ban joodorde maayɓe. Yiide wulan ban yiite huɓɓanngɓe, bana yiite hulniingɓe nde wa'i.” (Yimre Suleymaanu 8:6).

Fowru don nyaama cadɗgu e cobɗum fuu. Misaalu maajum don wangina haala coleengol e suuno ceede e risku. Suuno woni dadol halleende e halkere fuu (1 Timote 6:10). Yimɓe don mbi'a fowru accataa nyaamugo sam, to hebi nyaamdu sey ndu nyaama haa reedu maaru seeka, ndu waata. Neddo cooldo yidaa wallugo talaka'en sam. Cooldo don ɗaɓɓa heɓugo huunde bee laabi fuu, koo bee fewre koo bee goon-ga. O don ɗaɓɓa haa o mara kuuje duniyaaru fuu, koo nde o anndi saa'i feere dum wonnan fuu, koo o maaya o acca dum. Ngam maajum Yeesu nder bolle maako o wi'i. “Taa mooftane ko'e moodon kuuje haa duniyaaru, haa gildi bee peewol mbonnata dum, haa wuyɓe boo ngasata cuudi, nguɗja dum. Ammaa mɓadane ko'e moodon ndesaari haa asama, haa ton gildi e peewol mbaawataa wonnugo dum, wuyɓe boo mbaawataa wujjugo dum. Ngam haa jawdi maada woni, ton ɓernde maada boo wonata.” (Matta 6:19-21). Woodino goddo bi'eteedo Akan, o halki bee saare maako fuu, ngam o suuni kangeeri e cardi e limce boodde marde samanɓe, o hoosi dum, ammaa Allah wi'i ɓe kuuje maajum fuu o naali dum, taa ɓe koosa dum hawtana kuuje maɓɓe sam. (Yosuwa 7). Yahuuda Iskariyot soobaajo Yeesu, maayi bee torra masin, ngam o yidino jawdi ɓuri soobaajo maako Yeesu mo Jawmiraawo e Kisnoowo maako boo. (Matta 27:35).

Saydaanu woni baaba fewoɓe fuu, o umminoowo yimɓe haa ɓe mbolwa fewre tan. Suura maako haa a laari do don waj gina no kanke woni gaynaako kuuje de a yi'ata do fuu! O don wi'ana hoore maako o woni laamiido nder ɓernde koomoy. Yeesu meedi wangingo dum, o wi'i. “Iblisa woni baaba moodon, on ngidi wadugo ko baaba moodon yidi. Kanke woni mbaroowo ko'e diga duddam, o meedaay wol-

wugo goonj ga, ngam ngoonga walaa nder maako sam. To o don wolwa fewre, dum dabiya maako, ngam o pewoowo, o baaba fewre.” (Yuhanna 8:44).

Misaalu horre don wangina numooji bernde haa neddo fuu. Haa a laari do nde balwi, nde sobi bee hakke e al'aadaaji di luuti goonga. Numo maajum waawataa sendugo goonga bee fewre feere feere, nde waawataa huuwugo kuugal sendugo fewre bee goonga feere feere. Jangu lbranjko'en 10:22 a faama.

Misaalu yiitere haa a yi'i go, don wangina no Allah don yi'a kootoy a don yi'a koo nder bernde neddo fuu. Walaa ko suudanta mo sam. Allah o anndudo koodume fuu, o anndi numooji e anniyaaji nyukkiidi nder bernde neddo fuu. To a don huuwa kuude kallude nder nyifre baleere kurum koo nder laynde burnde nyibbugo masin, koo nder luggeenga weendu burndu luggugo masin, malla kootoy fuu, Allah don yi'a ko a huuwata fuu.

Suura malaa'ikaajo woni misaalu wolde Allah. Allah don wolwana neddo baddo hakke fuu, o don wi'a mo: Tuuba, a acca jayngol Allah nasta nder bernde maada, haa holla ma goonga. Allah don wolwane an boo, jangu do deftere nde jonta.

Misaalu sondu laafndu ndu, dum woni misaalu Ruuhu goonga ngu Allah, ngu wanginta hakke haa mardo dum, haa o aanda hakke maako. Haa suura neddo a yi'i do, misaalu Ruuhu goonga ngu Allah go don haa yaasi bernde, dum waawataa joododaago bee hakke pallel gootel, ngam hakke don laamani bernde nde, ngam maajum Ruuhu goonga don haa yaasi bernde.

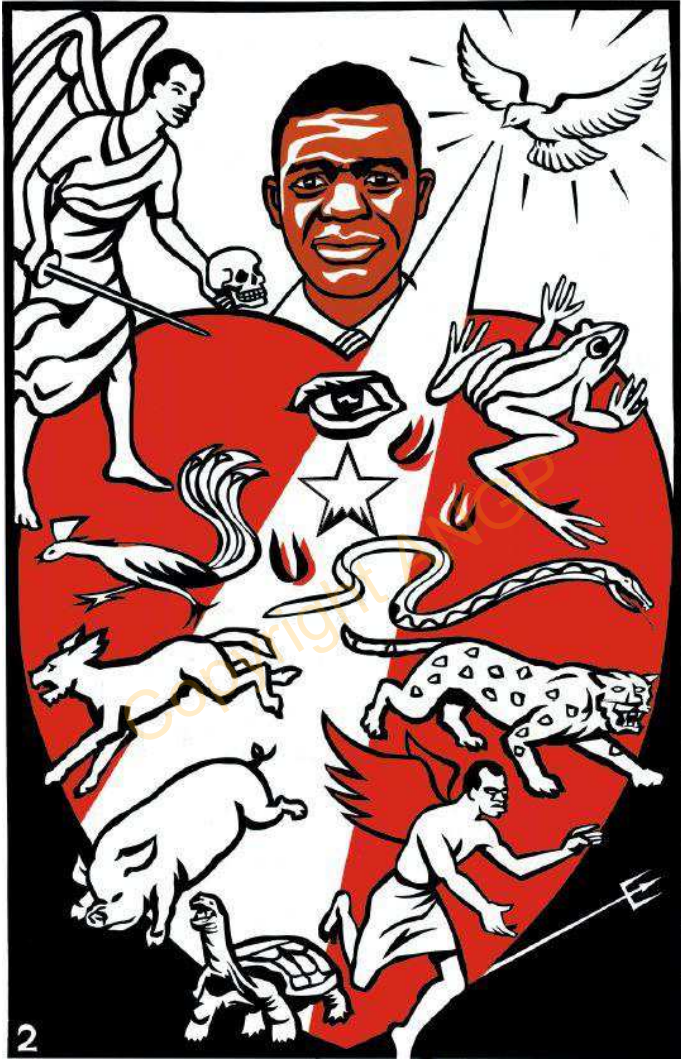
Missalu demde yiite de don pilti misaalu bernde neddo do, don wangina haala wolde Allah nde don taara bernde mardo hakke, ngam Allah yidaa maayde mardo hakke, ammaa o yidi mardo hakke tuubana mo hakke maako, nden o heba ngeendam nduumiidam. Yeesu wari duniyaaru ngam hisnugo

marbe hakke. Allah don seya hawtaade bee malaa'ika'en fuu to mardo hakke gooto tuubi. Allah yidi labbingo bernde neddo fuu bee yiyam Yeesu Almasiihu, mo jabi maayugo ngam hisnugo neddo fuu. Bana mbi'mi, misaalu demde yiite dum misaalu wolde Allah, dum don wargina haala yiide Allah boo, Yiide Allah don dabba nastugo nder bernde nde waatnde ngam hakke don laamani nde fuu. Yeesu don dari haa dammugal bernde, o don silmino, to a yerdani mo o nasta ton o nastan, o labbinan bernde ma, o rimdinan ma diga kulol kuuje meere fuu.

SUURA DIDABA

Suura ka don wargina misaalu neddo mo fuddi laarugo no kanke woni mardo hakke, o heban kiita ngam hakke maako boo, sonaa o tuubani Allah. O fuddi suunugo yaafuye Allah ngam hakke maako, o fuddi dabbitugo Allah bee nuddinki. Misaalu malaa'ikaajo don jogi kaafahi, dum misaalu wolde Allah yeere, huuwoore. "Ngam wolde Allah don yeedi, don huuwa. Nde buri kaafahi kookiye marki mbeldiiji didi ta'ugo. Nde don ta'a haa yotto kawtirde i'e e mbosam, waato yonki e ruuhu. Nde don hiito suunooji e numooji berde yimbe." (Ibraniiko'en 4:12). Mo wolde Allah don siftinora mo no ngeenaari hakke woni maayde. "Koomoy fuu maayan nde woore, baawodon Allah hiitoto mo." (Ibraniiko'en 9:27). Timmode mardo hakke e caliido nuddingo Yeesu woni Kisnoowo maako fuu, woni kiita nduumiika.

Haa kombi suura bernde neddo a yi'ata do, haa wakere maajum nyaamre, suura malaa'ikaajo don dari ton, bee gumbal hoore neddo haa junngo. Dum don wargina no enen fuu, mardo hakke fuu, doole maayan. En ngidi balli meeden masin, en don majjina ceede duudde ngam nyaamnugo e bornaago balli meeden, en don caklina ko'e meeden. To a yidi bandu ma, dum hallaay, ammaa ko haani a siftora woni no nyande feere a daroto yeeso Allah, mo mari ma e bandu e yonki ma fuu, ko a wi'ata mo, nde a yidi bandu ma buri mo?

2. BERNDE MABBITAANDE

Faamu, bandu a suklani haarnugo suuno maaru, ndu maayan, jinnan pat. Gildi nyaaman ndu, ammaa ruuhu daroto yeeso Allah nder kiita. Nder suura bernde neddo mo a laarata haa do, dum misaalu goddo mardo hakke, o fuddi mabbitugo noppi dow wasuyeeji Allah. O fuddi mabbitugo bernde dow yiide Allah. Mo Ruuhu Allah fuddi yaynugo dow nyibre wonnde nder luggeenga bernde muudum. Jayngol goonga Allah nasti bernde maako, fuddi riwugo nyibre fuu. Haa jayngol woni fuu fakat nyibre doggan. Yiide Allah fuddi yeeditingo bernde maako waatnde go, doole hakke wurto bana no misaaluuji dabbaaji don ngurto diga nder misaalu bernde neddo a yi'i haa suura didaaba.

An mardo hakke, accu Yeesu annoora duniyaaru nasta nder bernde ma, nden kam nyibre e kuude muudum ngurtoto diga bernde ma, bana no a yi'iri nder suura. Yeesu wi'i: "Min woni annoora duniyaaru. Koomoy tokki yam, heban annoora ngeendam, o yahataa nder nyibre sam." (Yuhanna 8:12). Bone laatanto burbe yidugo nyibre dow annoora. Nde Yeesu nastino nder haykaliiru nyande feere, "O riwi soorroobe e soodoobe wonbe nder maaru fuu, o hippi teeburji sanjoobe ceede e koromje soorroobe pooli. O wi'i be: Ndaa ko winda haa deftere: Allah wi'i: Suudu am wi'ete suudu wadugo do'a, ammaa onon on mbadi ndu lowol fasoobe." (Matta 21:12-13). Suudu, dum bernde ma. Yeesu wari naa ngam yaa-fango en hakkeegi meeden tan, ammaa ngam o rimdina en diga baawde Saydaanu e laamu muudum boo. Yeesu wi'i: "To Biddo rimdini on, nden kam on rimbe fakat." (Yuhanna 8:36).

SUURA TATABA

Suura tataba woni misaalu bernde neddo mardo hakke, mo tuubani Allah bee goonga. O annditi hakkeegi maako duuddi, di nyiddudi. Yeesu wari duniyaaru, o jabi maayugo ngam hakkeegi maako, haa o heba yaafuye. Yaake o laarata misaalu gaafaangal ngal malaa'ikaajo (malaa'ikaajo maajum woni misaalu wolde Allah) nde suura don holla mo dum, bernde maako ta'i. Yiide Allah nder Yeesu Almasihu fuddi soofnugo

3. BERNDE COOFNDE BEE WOLDE ALLAH

bernde maako. O tokki siftorgo no Yeesu Almasiihu jawgel Allah, wari duniyaaru ngam ittugo hakkeeki maaji duuddi e kulniidi fuu, o jabi maayugo ngam maaji haa dow leggal gaafaangal. Be bocci Yeesu, be meeti mo meetaleewol gi'e. Be cumpiti juude e kosde maako bee puusuuje, be ngaafi mo dow leggal gaafaangal ngam hakkeeki meeden, kanjum dum ta'i bernde mardo hakke tuufdo oo. Wolde Allah woni daarorgal ngam en ndaara nder bernde meeden. To o don janga wolde Allah nder deftere, koo don o nana waaju, don annda e yi'a no bernde maako don balwi kurum nde heewi hakke, dum don tufa mo bernde, dum don woyna mo. Allah don badito mo. Yiide e endam Allah don nasta bernde maako baawo to bernde maako lootaama bee yiyam Yeesu Almasiihu, sooynde adilaaku fuu ittake. O fudtan faamugo ko winda nder deftere Jabuura ni: "Jawmiraawo o badiido ta'a-berde'en, o wallan ittube tammunde fuu." (Jabuura 34:19). "O hurgan ta'a-berde'en o habban kuuduuje maabe." (Jabuura 147:3). Kadiboo Allah don wi'a: "Ndaa be'e ndaaranmi: Yan'kiniibe e ta'a-berde'en, diwnanbe ngam wolde am." (Es-aaya 66:2b).

Ruuhu Ceniido e yiide Allah puddi marugo bernde labdinaande nde. To neddo fuddi numugo e nuddingo no Yeesu maayi dow gaafaangal e yiyam maako rufaama ngam hakkeeki, o nuddinan boo no hakkeeki maako njaafaama. O heban cahaaki nder bernde dow no yiyam Yeesu, Biddo Allah looti mo e itti hakkeeki maako, fakat. (1 Yuhanna 1:7). "Allah yidi duniyaaru masin. Ngam maajum o hokki Biddo maako bajjo. Koomoy nuddini Biddo oo, halkataa, ammaa o heban ngeendam nduumiidam." (Yuhanna 3:16). Jangu boo 1 Korintu'en 6:10-11. Ruuhu kesu nasti bernde maako jonta. Diga jonta o fuddi wanyugo duniyaaru e kuuje maaru, ammaa o yidi Allah e bolle muudum, ngam Allah on loowi yiide nder bernde maako. Suuraaji dabbaaji dum misaalu hakkeeki go, ngurti haa yaasi bernde maako jonta, koo nde Saydaanu yidaa dillugo diga bernde maako boo, o wurti diga ton. A laara suura go fahin, Saydaanu yeesiti laari baawo, o tammi o heban laawol loraago haa nder bernde goddo man fahin. Wolde Allah don yecca en no en ayna, en mbada do'aare

ngam en keba sembe daranaago Saydaanu, kanke booo o doggan en.

SUURA NAYABA

Suura ka don wangina Misaalu Masihiinkeejo mo hebi salaa-man Allah timmuka, e coottaari hakke maako ngam barka Yeesu Almasiihu Kisnoowo e Jawmiraawo en. Ngam maajum o jurortaako koodume sonaa gaafaangal Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu, duniyaaru laatani mo maayndu, kanke booo o maaydo haa duniyaaru. (Galaatiya'en 6:14). O nuddini fakat no Yeesu maayi dow gaafaangal, ngam haa enen booo en maaya haa hakke, en ngeeda nder wadugo mboodeengal. (1 Piyer 2:24). Masihiinkeejo fuu haani laato gaafaado haa duniyaaru. Allah yidi en kuuwa, wolwa, numa, fodde saawari Ruuhu Allah sarwinta en. Taa en tokko nanugo e tokkaago suuno bandu. (Galaatiya'en 5:12-25). Kadiboo dum wi'i: "Tiine joodaago jam bee koomoy. Tiine besdaago nder senaare, ngam bilaa maare walaa mo yi'ata Jawmiraawo." (Ibraniiko'en 12:14).

Haa jurngo nano haa suura ka, woodi misaalu danrangal, ton be kabdu no Yeesu bee jamde saa'i be kiiti mo, baawo be borti mo limce maako. Haa les danrangal booo, woodi bocci e cabbi be piyno Yeesu bee maajum, ngam kiita meeden do'i dow maako, bana ko winda nder deftere Annabi Esaaya ni: "Ammaa o yuwaama ngam hakkeeki meeden, o naawnaama ngam aybeeji meeden. Kiita ka o jabi, hisni en, ngam kuudu-uje maako en kurgake. Enen fuu en majji bana baali, koomoy tokki laawol muudum. Ammaa Jawmiraawo yowi aybe meeden fuu dow maako." (Esaaya 53:5,6). Pilaatu e honoobe muudum njanci mo, be bocci mo, be borni mo ngapaleewol bodeewol. Be mbami meetaleewol gi'e, be meeti mo ngol, ngam jancugo mo, be ndokki mo booo yombal bana sawru laamu haa jurngo ngam jancugo mo booo bee maajum, nden be tuggi koppi, be caani mo bee jancoore: "Allah woonane barkaama, laamiido Yahuudu'en." Be tuuti mo tuude. Be koo'i yombal go haa maako, be piyi mo hoore bee maajum. Baawo jancooje duudde be njahri mo haa pellet wi'eteengel

Gaafdaado
bee maako
(Galaat. 2:20)

Maaido heedi hak-
ke, ammaa geeto
heedi Allah nder
Yeesu Almasiihu
(Rom. 6:11)

4. GAAFDAADO BEE ALMASIIHU

Golgota ton be ngaafi mo.

Woodi yimbe duudbe wi'anbe ko'e muudum'en be Masihiŋko'en, be don moofita bee luttube Masihiŋko'en nder suudu waa-jordu, be don nyaama kiirtaari ceniindi, be don mangta Allah bee gime boo. Amma kuude maŋbe kalli masin bana be ngidi waafugo Almasiihu ngam hakke fahin.

Yeesu wi'i: "Annde, naa wi'anbe yam: Jawmiraawo, Jawmiraawo, nastata laamu Allah, sey huuwanbe muuyo Baabiraawo am mo asama." (Matta 7:21). Haa a yi'ata foto Yeesu dow leggal, les maajum a don yi'a misaalu booro. Dum misaalu booro Yahuuda Iskariyot resino ceede nder man. O jambi Yeesu, e soorri mo haa yimbe baakin suley cardi cappande tati, ngam suuno ceede wumni bernde maako, sakli hakkiilo maako. Woodi boo misaalu kuuje godde bana pittirlaaji, cal-lallu e luttude nder suura nayaba, honooŋbe ngaddi di nde be ngari nangugo Yeesu bee jemma. Misaalu caaca boo ko honooŋbe piyno dum dow limce Yeesu, haa annabaaku dow Yeesu goonŋa, bana ko winda dow maajum nder Jabuura. "Be don cenda limce am hakkunde maŋbe, be don piya caaca haa be ngi'a mo hebata ngapaleewol am." (Jabuura 22:19). Woodi misaalu labbo boo nder suura nayaba do, ngo konoowo yuwino wuttudu e bernde Yeesu bee maago, saa'a tan yiyam e ndiyam wurti. (Yuhanna 19:33-37). Suura asgumri boo dum don anndina ko Yeesu wi'no Piyer: Hiddeko asgumri u'a Piyer dullitini Yeesu, nde kordo yami mo. Ammaa baawodon o tuubi, o wurti bee bojji masin diga pelle maajum. An, a don seedna Yeesu bee bolle ma e kuude ma na? Malla a don hula seednugo mo? Yeesu wi'i: "Koomoy seedi yam yeeso yimbe, min boo mi seedoto mo yeeso Baabiraawo am mo asama." (Matta 10:32). Yeesu wi'i fahin: "To goddo yidi tokkaago yam, o acca numango hoore maako, o eŋta gaafaangal maako, o tokko yam." (Matta 16:24). Yeesu wi'i kadiboo: "Koomoy to hoo'aay gaafaangal muudum ngam tokkaago yam, he'aay wondugo bee am." (Matta 10:38).

Tapaare jamanuujj seeki, walaa haa mi daroto sam,
mi yidi mi suudo nder maada.
Sey ndiyam e yiyam ilaadam
diga wuttudu maada nde be tufi dum,
dum laato kisndam am diga hakkeeki am,
dum rimdinammi diga aybe e baawde hakke fuu.

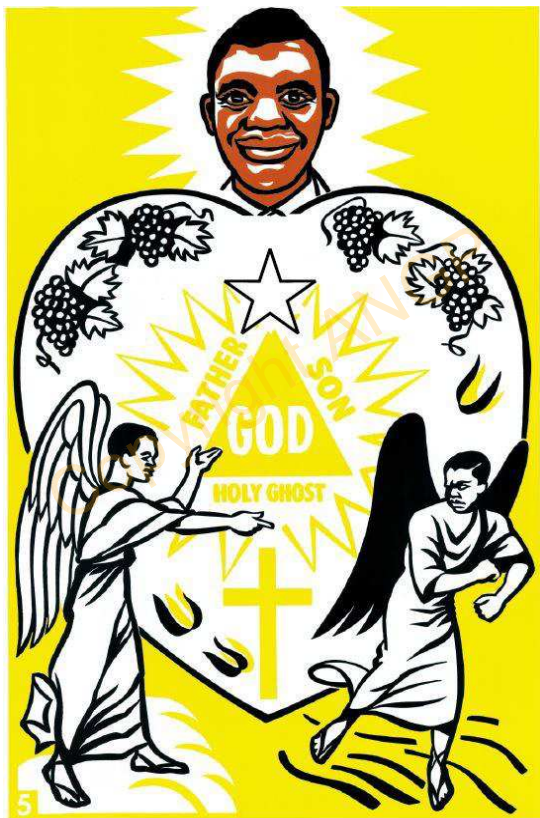
SUURA NJOWABA

Suura njowaba don holla ngeendam laadnam, ceniidam, baawo mardo hakke hebi kisndam ngam mo'ere Allah mawnde e hinnuye muudum, dum o jabi bee nuddinki! Ngeendam maako laati joonde Allah Baabiraawo, Yeesu Almasiihu e Ruuhu Ceniido, bana Yeesu wi'i: "Koomoy yidi yam, downtani bolle am boo, Baabiraawo yidan mo. Baabiraawo e min, min ngaran, min ngondan bee maako." (Yuhanna 14:23). Allah don barkidina neddo, o don teddina mo e elta mo, bee Yeesu Almasiihu. (Luka 1:52).

Misaalu bernde a laarata do, dum misaalu to bernde laabi, Allah laadini nde, nde laati haykaliiru Allah geeto. Hakke wurtinaama. Misaaluuji dabbaaji feere downtoodi Saydaanu, baaba fewre go fuu, ndilli. Haa di ngonno go a don yi'a Ruuhu don joodi ton. Bernde acci tokkaago suuno bandu, nde laati bana ngesa ka hokkata barka duudka malla bana lekki ki rimata bendaloore ruuhu, waato: Yiide, seyo, salaaman, munyal, endam, mboodeenga, hoolare, yanjinaare, nangtaare e kuude boodde feere feere de pottanta Allah e yimbe fuu. (Galaatiya'en 5:22-23). Jonta o laati bana lisaal goonjugal, haa lekki inabohi goonjuki, ki woni Yeesu Jawmiraawo meeden bee hoore muudum. Rimugo bendalooje maajum woni: mo nuddini Yeesu don tabiti nder maako. Yeesu boo don tabiti nder goddo maajum (Yuhanna 15:1-10). O don jogo wolde Yeesu nder bernde maako. O yiiwaama ngiiwam baptisma, Ruuhu Ceniido don hebbini bernde maako. Ngam maajum o waawi nangtugo suuno bandu e ko halli fuu. O waawi yeedugo ngeendam maako fodde Ruuhu Allah bee baawde Ruuhu Allah. O don yeeda naa dow kuuje de o yi'ata malla ko o nanata, ammaa o don yeeda bee nuddinki.

Yiide
Seyo
Salaaman
Munyal

Endam
Mboodeenga
Yankinaare
Nangtaare

5. HAYKALIIRU ALLAH

Ngam nuddingo Yeesu Almasiihu don hokka baawde jaa-laago duniyaaru. O don yeeda bee tammunde yeere, o don nuddina garki Yeesu Almasiihu haa duniyaaru, dum don sembidina mo. O don yeeda nder yiide Almasiihu e bee yiide Allah duumiinde haa foroy.

“Barka laatanto laaba-berde’en, ngam be ngi’an Allah.” (Matta 5:8). Daawuda wonino laamiido mawdo, cembiddo masin, o jaalino konne’en maako feere feere, o mbari cembiddo, goddo Filistiyaaajo bi’eteedo Goliyat, Daawuda diskudono boo masin. Ammaa o maati haaje huunde woore, o woodi haaje yi’ugo Allah waato o suuni no o hefa Allah nder bernde maako. Sey o wooki bee bernde maako fuu o wi’i: “Ya Allah, taganam bernde laafnde, hookam ruuhu kesu tabitiingu.” (Jabuura 51:12). Walaa koo gooto mo waawi laadbingo bernde muudum bee hoore mum, malla o tagana hoore mum bernde laafnde. Ammaa woodi laawol maajum gootol tan, kanjum woni sey neddo yan’kina hoore mum yeeso Allah bee bernde tuuboore e ruuhu ngoon’duungo, o tuubana Allah hakeeki maako, o acca huuwugo di, bana no Daawuda wadiri, bana biddo majjudo nder balndol Yeesu wadi boo. O acci gaduuji, o dilli haa baaba maako, bernde maako ta’i masin dow aybe o wadi, sey o wi’i: “Baaba, mi wadi hakke haa Allah e haa maada.” (Luka 15:18b). Allah o taaskiido wal-lugo mardo hakke koomoy garando haa maako bee bernde tuuboore kam fuu. Ngam Allah bee hoore muudum iini ni: “Mi hokkan on berde kese e ruuuuji kesi. Mi wurtinan berde caatude nder balli mon, mi hokka on berde delemde. Mi nastinan Ruuhu am nder moodon, haa on tokko kiitaaji am, on downtano umrooje am.” (Ejekiyel 36:26-27). Kanjum woni Alkawal Kesal ngam Allah wadi, o tabitini dum bee yiyam Biddo muudum Yeesu Almasiihu.

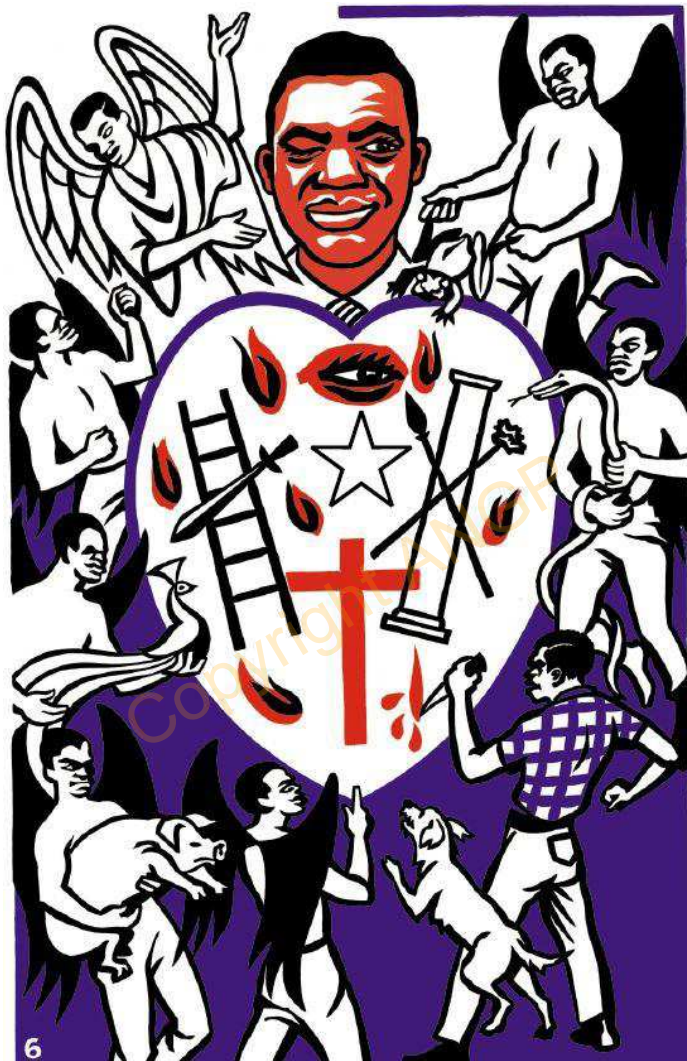
Nder suura ka a yi’i suura malaa’ikaajo fahin. Malaa’ika’en be ruuuuji jaggiidi Allah, nelaadi haa njaggu ngam ronotoobe ngeendam nduumiidam, be don kombi Jawmiraawo. Jangu aayaaje: Ibrani’ko’en 1:14, Jabuura 34:8; 91:11; Daniyel 6:22; Matta 2:13; 18:10; Kuude Nelaabe 5:19; 12:7-10). Nder suura ka a yi’i Iblisa ton boo, o don badi bernde, o

don reena nastugo haa o wonino fahin. Ngam maajum dum don wi'a: "Kakkile, ayne! Ngam konneejo moodon, waato lblisa, don halli bana mbarooga mbeelaanga tefannga mo o nyaama." (1 Piyer 5:8). "Ngam maajum tuubane Allah. To on ndartake Saydaanu, o doggan on. (Yakuba 4:7).

Ndaa suura mo bernde muudum fuddi loraago baawo. Yiitere maako woore fuddi maɓɓugo. Dum don holla suura Masihiinkeejo mo fuddi loraago, fuddi feewtugo, fuddi somugo. O acci faalaago yahdu nder annoora, o fuddi salaago ballal ruuhu Allah haa maako. Yiitere maako feere don yiilo kootoy bilaa semteende, o don daɓɓa fijugo bee duniyaaru, jayngol nder bernde maako don usto. O yidi laamango yonki maako, o yoofi tiidal nder nyalaade torra ka waranta nuddindo fuu diga Saydaanu. O don caka cak jarribeeki. O tokki wadugo ko suuno bandu maako daɓɓata, sedda sedda, o acci dantanango Saydaanu, jarriboowo mo. O acci nanango e dwtango Allah, o don hakkilana ko Saydaanu wi'ata mo.

O acci jangugo wolde Allah ngam nyaamnugo nuddinki. Koo o don tokko yahugo haa moobre Masihiin'ko'en boo, o nyukini yidugo duniyaaru nder bernde maako, o tokki daayaago diga goonga, waato o acci wondugo bee Allah nder bernde maako. O majjini yiide maako arandeere. Laaru misaalu hoo-re nder bernde maako, fuddi balwugo, waato numooji maako fuddi nyiɓɓugo dow goonga Allah, bernde maako felataa mo dow aybe fahin. Haala gaafaangal Almasiihu waato munyugo koo nder bone ngam nuddinki maako haa Almasiihu, dum don laatana mo bana bone jonta, o yidaa dum boodum fahin. O fuddi dimbaago nder nuddinki maako, o acci toraago Allah e wanginango mo tampere maako ngam o heɓa ballal. O usti numtugo dow hoore maako no o wa'i. Bana ni o tokki wallugo Saydaanu mo don kombi maako tum ngam estugo mo.

A siftora no misaalu paaɓa woni ruuhu mawnitaare, uppugo dow meere. Ruuhu maajum don daɓɓa nastugo nder bernde maako fahin, o don mawnito, o yejjiti no kisndam neddo fuu sey bee laawol mo'ere bee nuddingo kuugal Almasiihu huuwi

6. BERNDE NDE SENDI D'IDI

ngam kisndam yimbe fuu. Suuno yarugo mbal haa wuyka don silmino haa dammugal maako, kanyum boo don dabba laawol nastugo nder bernde maako. Soobiraawo maako don esta mo bee wi'ugo mo sey a foonda, dum naawataa hoore. O hirritittaa sam no yarugo sedda bee yarugo irin njaram dam maraay sembe fuu dum nandi bana maayel peetel, fuu ilan haa maayo mango ngo wuykere, koo boo to debbo don defa mbal ngam goriiko e soobiraabe maako, ammaa o tokka wi'ugo min kam mi yarataa, o hirritittaa no o don yahra wodbe haa wuykere, ruuhu wuykere don wada mo rikici.

Daakaareeku bee njeenu boo don badita haa Masihihkeejo bee dabare feere feere. Saa'i feere dum don fudda bee o don seyoro ngeewta cementiika, koo boo seyoraago bolle cobde, ngam o jalna hoore maako koo o jalna wodbe. O fudda seyoraago waancugo bee yimbe, yahdu muudum'en woodaay, be fudda fottango mo. O fudda seyoraago pijirle kallude, cementiidde. Beli goddo feere wi'a mo: To Masihihko'en kawti, don ngama irin man, woodi, rewbe e worbe Masihihko'en corok hawta, be ngama, dum kam hallaay, ammaa taa dum hawta bee heefeerbe waato ben nuddinaay Almasiihu, ngam dum wooday. Ammaa naa do woni ngeendam Masihihkeejo, naa hawtugo ngama woni daliila masiihikaaku. Ngam to gamol saa'i feere don foodana neddo suuno kam, koo to Masihihko'en kawti foti kal bee to heefeerbe kawti wami boo. Ko woodaay fuu dum woodaay, koo haa toy fuu. To foodugo taba halli haa Masihihko'en dum halli boo haa heefeerbe. Allah wi'ataa keefeero don wada ko woodi to o don fooda taba, dum tokki wonnugo bandu maako bee maajum, to bandu Masihihkeejo woni haykaliiru Allah, non boo Allah yidi joodaago nder keefeero boo. Taa koomoy sobna haykaliiru Allah. (1 Korintu'en 3:16; 6:19). Saa'i feere Saydaanu don esta goddo bee numo no wadugo hakke nde woore yidaa wi'ugo a goddo Saydaanu, hadataa nuddinki ma, fijugo bee kuuje cementiide nde woore tan laataaki aybe! Bana duudbe don mbi'a yarugo mbal sedda ammaa wuykaay, dum naa aybe. Ammaa dum bana fijirgo hakke, walaa mo waawi yoyrugo Saydaanu. Bee laabi bana ni ruuhuujji Saydaanu don wanna bernde nde laabino, ngam wolde Allah joodino nder

maare, ndaa ruuhuujj Saydaanu don nasta ton fahin.

Nder suura goddo a yi'i do, woodi misaalu goddo, bee lafi haa junngo, don yuwa bernde goddo bee maajum. Dum woni misaalu yimbe be ngidaa haala Yeesu, be don njanca dum, be don tufa bernde goddo mo bernde mum don lora baawo diga haala Yeesu. O waawataa munyango jancoore mabbe, o don wanya be masin, bolle mabbe don tufa mo bernde. Yiide Allah boo tokki ustugo nder bernde maako, o fuddi hulugo yimbe buri Allah. O tokki hulugo ko yimbe mbi'ata e ko be numata, bana saafi e kaaramaaku. Bana ni o warti maccudo yimbe e numooji mabbe.

Tikkere e bernuki don nyaama bernde maako fuu, laamo ton, saa'i o nasti saklere fuu sey o tikka malla berna, dum nafataa mo boo. O don fudda huuwtinirgo hunduko maako ngo o mangtino Allah bee maajum go haa hudugo yimbe e wolwugo kalludum dow mabbe. To Saydaanu tawi wurdere peetel bana non haa neddo, o don mawnina dum haa kuuje duudde keba nasta ton boo. O don mawnina wurdere irin maajum bee laawol kaajal haa neddo.

A hokkan laawol haa suuno jawdi nasta nder bernde ma bee koydum to a jogaay bolle de Yeesu wi'i: "Ayne, tore Allah, ngam taa on nasta jarribeeki." (Matta 26:41a). "Ngam maajum ndeente. Mo tammi o don dari, sey o hakkila ngam taa o do'o." (1 Korintu'en 10:12). "Ngam maajum njoge balmi Allah, haa on keba dartanaago konneejo to nyalaade hal-lunde wari." (Efesu'en 6:13a).

SUURA NJOWEEDIDABA

Suura njoweedidaaba ngoni Misaalu bernde Masihiinkeejo loriido baawo. Laatinoodo nuddindo Yeesu, jahando nder annoora no, mo metti dokkal ruuhiinkeewal ngal Allah hokkata jabbe Yeesu Almasiihu fuu, nden o seli laawol goonga. Suura ka boo don holla misaalu bernde goddo mo meedaay tuubugo sam, waato koo nde o wi'i o Masihiinkeejo boo bernde maako meedaay wayliteego bana ko haandani Masi-

7

7. BERNDE YOORNDE, NDE LORIIDO 'BAAWO

hinkeejo fuu. Koo nde o nanino waaju linjiila, goonga maajum wanginanaama mo boo, ammaa o yoorni bernde maako, o tokki wadugo hakke.

Yeesu bee hoore muudum wangini misaalu goddo loriido baawo bana ni: "To ginnawol wurtake neddo, yiiloyi ladde ngam dabbugo nokkuure siwtaago, hebaay, nden kam ngol wi'an: Mi loroto haa suudu am ndu mi wurtino. To ngol lori haa maaru, ngol tawan ndu wuuwaandu, mo'inaandu. Nden ngol yaha, ngol wadda ginnaaji goddi joweedidi, burandi ngol hallugo, di njoododo nder suudu man. Timmoode goddo man tulliti dow naane." (Luka 11:24-26). Dum laati bana balndol ngol wi'i: "Ko wadi be, goondini balndol ngol: Rawaandu lorake haa tuure mum. Kadiboo: Gaduuu yiiwaandu lorake, talli nder loope." (2 Piyer 2:22).

Bolle de a nani diga aayaaje de kolli laafidum no bernde neddo oo laatori. Hakke bee baawde mum fuu ngari nder bernde man, ngam joodaago e laamaago ton. Yeeso maako boo don wangina no walaa huunde woonde nder maako sam sey halleende. Ruuhu Ceniido acci joodaago nder bernde nde. Ngam hakke e Ruuhu Ceniido njoododittaa pellet gootel. Annoora boo hawtataa bee nyibre pellet gootel. Dum hebataako bernde laato haykaliiru Allah e lowol Saydaanu fuu nde woore. Malaa'ikaajo ko woni misaalu wolde Allah, don acca bernde nde, dum seyaaki sam, don yeesita, bee tammunde teema neddo oo tuuban. Bana balndol dow biddo majjudo wangini nde biddo majjudo man hehti hakkiilo muudum. Yaake o donno dura gaduuji, o suunino hebugo nyaamdu maako diga ko gaduuji nyaamata. Ammaa walaa mo jabi hokkugo mo dum sam. O annditi no o woofi laawol, o majji. Nden o tuubi nder bernde maako bana ni: "Mi ummoto, mi hoota haa baaba am, mi wi'an mo: Baaba, mi wadi hakke haa Allah e haa maada, mi he'aay mi ewne biddo ma fahin." Ngam tuubu maako laati goonga, haala hakke maako naawi mo bernde masin. Baaba maako yaafi mo aybe maako fuu, o wadi juulde mawnde ngam maako.

Nder misaalu bernde neddo nder suura do, walaa Ruuhu

tuubu koo sedda, ngam wallugo celdo laawol oo, diga hakke haa Allah, o yama yaafuye e Allah labbina mo. Bernde maako waati, dum nandi bana to dum ngulaama bee yiite, waawataa sendindirgo goonga bee fewre. Neddo oo woodi noppi, ammaa o waawataa nanugo ewnaandu Allah haa maako ngam hisnugo mo. O woodi gite, ammaa o waawataa yi'ugo laawol halkere o tokki, ngol don yahra mo haa majjere, o yi'ataa ngaska halkere yeeso maako sam.

O semtataa wadugo hakke sam, koo haa bangu dum boo. Saydaanu nasti bernde, laami ton bana dum yidi tan. Teema o accaay juraago ngarol bandu maako yaasi, o hirritaay no bandu maako nandi bee yenaande raneere, ammaa nder maare don heewi bee i'e maaybe e dum don hacca boo. (Jangu Matta 23:27). Nder bernde maajum, haa pallel ruuhu goonga wonino, baaba fewre don joodi ton, waato Saydaanu. Nder bernde maajum fahin, a don yi'a ton, ndabbaawa fuu woodi ruuhwol mum waato irin hakke mum nga don jogi dum malla wa'i dum, dum fuu ngam wallugo nga laamaago nder bernde neddo oo, koo to o yidi o laato dimo diga kuuje de billata mo fuu, de baaba fewre waddi nder bernde maako go, o waawataa sam, o laati jeyaado kuuje maajum fuu. Ndaa boo o meedi nanugo ko Allah wangini bee hunduko nelaado mum ni: "Koomoy yawi tawreeta Muusa, o mbareteedo bilaa endam, to seedoobe dido malla tato tabitini aybe maako. Sakkoma to goddo yawake Biddo Allah, to o laari yiyam alkawal Allah dam labbini mo bana huunde meere, to o hudi Ruuhu mo'ere! Fakat, kanke o heban kiita burka hallugo. Ngam en anndi mo wi'i: Min mi waatoto aybe, min mi hiitoto, o wi'i boo: Jawmiraawo hiitoto yimbe muudum. Yanugo haa junggo Allah geeto dum kulniidum masin!" (Ibraniŋkko'en 10:28-31). Jangu boo 2 Piyer 2:1-14.

An, soobaajo, mo jangata bolle de e laarugo suuraaji, di misaaluuji ngam wanginango ma no hakke mba'i. To bernde ma wa'i bana non, ndikka a wookana Allah bee bernde maada fuu. O waawi hisnugo ma, o muuyi boo hisnugo ma. O yaafanan ma hakke ma fuu e o labbinan ma e sooynde adilaaku fuu. Sey a yama Allah yaafuye hakkeji ma bee

goonga, waato a tuuba tuubu goonga. Allah woodi baawde riiwugo Saydaanu e moobre mum fuu diga nder bernde ma. To a yerdi o waawi huuwugo kaayee fi nder bernde ma bee riiwugo kuuje man fuu diga bernde ma. Wooku nga ballal bana kuturuujo ngookano Yeesu ngam ballal, o wi'i: "To a muuyi, a waawan yamdingo yam." (Markus 1:40b). Ammaa to a tokkiti yoornugo bernde ma, to a buri yidugo nyibre dow annoora, nden kam taa a wada tammunde ngeendam nduumiidam, ngam a buri yidugo maayde dow ngeendam, a buri yidugo nyibre dow annoora.

SUURA NJOWEETATABA

Haa nder suura ka dum misaalu mardo hakke, joordo kolon, badake maayugo. Torra buri mo sembe, kulol maayde heewi bernde maako. Waade warani mo saa'i o reenaay nde sam, o yidaa nde boo. Waade go don laara mo bee gite kallude, kulniide. Welweloji hakke ndaayake mo jonta, ndoggi acci mo. O hebi ngeenaari hakke. Kulol yiite jahannama ukkani mo, don hulna mo. O yidi toraago Allah saa'i maajum, ammaa o waawataa fottugo bee Allah, ngam kuuje kallude fuu o soobri e maaji fuu, koo duniyaaru soobaajo maako mawdo boo, don wolwana mo bolle belde, ngam de'itingo mo, ammaa walaa ko nafataa mo saa'i man fahin. O resani hoore maako ndesaari suuno ceede. Ammaa dum fuu nafataa mo jonta. O waawataa hisnugo yonki maako, koo hoynango hoore maako torra, malla juttingo balde ngeendam maako koo sedda. O don habda haa o heba laawol o numa wolde Allah o meedino nanugo diga naane sedda, ammaa o waawataa, ngam Saydaanu ittani mo daliila maajum fuu. Jonta kuuje de o jo'inno bernde dow maajum nder ngeendam maako go fuu, de don njanca mo jonta. Fewanbe mo no be mballan mo go fuu o anndi be mbaawataa wallugo mo sam. O fuddi faamugo bolle de mbi'i: "Yanugo junngo Allah geeto dum kulniidum masin." O numino o hebanno laawol sulhotirgo bee Allah dow be'itte nyaw maako, hidde o maaya, ammaa dum hebaaki sam, wakkati tuubu saalake. Yimbe ujineeje ujineeje don maaya law bana ma'aande yiitere, be kebataa sulhotirgo bee Allah sam. Ngam maajum dum wi'i: "Dabbite

8. KIITA DOW MARÐO HAKKE

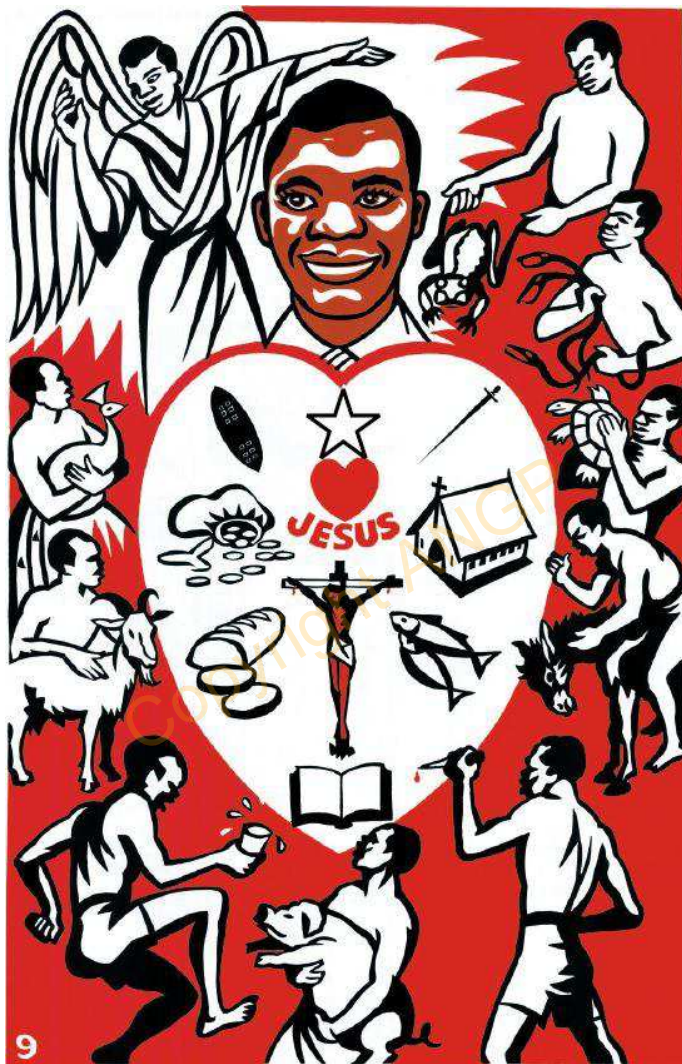
Jawmiraawo saa'i o taweteedo. Tore mo saa'i o fadiido." (Esaaya 55:6).

Suura neddo nyawdo oo woni misaalu mardo hakke, mo sali mo'ere e yiide Allah nder ngeendam maako nder duniyaaru. Ngam maajum ko o nanata jonta nder saa'i maayde maako, naa dum wolde Allah ngam de'itingo mo, ammaa sawtu kii-toowo, bi'ando mo: "Nden laamiido wi'an wonbe haa nano muudum: "Ndaayeedam, onon naalaabe Allah. Ndille nder yiite duumiinge, taaskitinaange ngam Iblisa e malaa'ika'en muudum." (Matta 25:41). "Koomoy fuu maayan nde woore, baawodon Allah hiitoto mo." (Ibraniŋko'en 9:27).

Nganyngu Haŋre Kaajal Tikkere Jokkirli Njeenu Cofi Daakaa-reeku Dewki labbi Kaaramaaku Cenduki Biŋu'aakuuji Nganyaandi Wuykere irin kuuje de'e Pijirle Moy waawata sendugo en bee yiide Almasiihu? (Roma'en 8:35a). Min kam mi jurortaako koodume, sonaa gaafaangal Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu. (Galaatiya'en 6:14).

Suura ka woni misaalu Masihiŋkeejo mo jaalake jarribooje fuu de Iblisa waddanta mo. Saydaanu jarribi mo bee dabare fuu, ammaa o darti haa yotti timmoode balde maako nder ngeendam, o jaaliido jarribooje fakat, naa o fddi dadadada tan, ammaa o timmini dadadada maajum fuu bee baawde de o hebi haa Allah, "Nde be mbari mo haa leggal gaafaangal, o munyi dum. O hakkilanaay mbustu maayde nde'e, ngam daliila seyo ngo Allah sigani mo." (Ibraniŋko'en 12:2b).

Saydaau bee yimbe mum fuu don pilti bernde maako, ammaa be kebaay laawol nastugo nder bernde maajum. Mawnitaare, suuno ceede, sooynde semteende e kuuje kallude godde fuu don cilmino, a don yi'a misaalu boosaaru, njawdiri mbeewa e wamnde. Hakke warataa haa goddo bee laawol gootol e bee noonde woore, ammaa bee laabi feere feere e noonde feere feere, ammaa Masihiŋkeejo mo aynata hoore mum nder wolde e baawde Allah fuu, don anndita hakke bee laawol koongole dum wargata haa maako. Koo to Saydaanu wadi laawol haa hakke maajum nanda bee haala diina, koo

9. BERNDE NEDDO MO JAALI JARRIBOOJE

to o wadi goddo feere nandi bana o Masihiŋkeejo ammaa o don saawi hakke haa o esta Masihiŋkeejo fuu, malla koo to Saydaanu wadi hoore mum bana malaa'ikaajo annoora. Masihiŋkeejo tiiddo nder wolde Allah, annditan Saydaanu e dabare maako ngam estugo mo fuu, ngam Ruuhu e wolde Allah don dowa mo, dum don walla mo haa o sendira hak-kunde booddum bee kalludum. Haa kombi bernde suura neddo do, a don yi'a misaalu dabbaaji e ginnaaji don taari, goddo feere don wama yeeso Masihiŋkeejo go. O don jogi jardugel bee mbal nder maajum, ngam estugo Masihiŋkeejo go bee beldum duniyaaru, nguykinooram e gami, ammaa dum dimbinaay Masihiŋkeejo jogiido wolde Allah nder bernde mum e o don huuwtinira nde ngam sembindingo mo. O maayi hedi hakke e duniyaaru fuu. Dum fuu don hokka mo sembe baditaago Allah tum.

Ndaa, misaalu, goddo feere don yuwa mo bee lafi. Dum misaalu no bernde Masihiŋkeejo tiiddo haa wolde Allah go, bernde maako don yuwe saa'i feere feere bee bolle kallude e nyoore nde yimbe nyo'ata mo to o wondaay bee maŋbe, waato ko be nyo'ata mo baawo maako. Bolle jancooje e bolle kallude, de yimbe be nuddinaay Yeesu, malla yimbe be mbi'anta ko'e maŋbe be Masihiŋko'en, ammaa be laataaki non, mbolwata dow maako. Ammaa o don de'itina hoore maako bee bolle Yeesu, ko wi'i: "Barka laatanto on, to yimbe kudi on, toonyi on, mbaadi tufle meere dow moodon ngam on laati pukara'en am. Ceye masin, ngam Allah warjoto on mbarjaari duundi haa asamanji. Bana non be kuuwino annabo'en aartube on fuu." (Matta 5:11-12).

Hakke nder neddo - waato min (ko wadata nder neddo anndi sey hoore mum) neddo kiiddo nder neddo e iblisa fuu, don kaŋba dabare ngam sendugo Masihiŋkeejo bee yiide Allah. Ammaa Masihiŋkeejo waawan wi'ugo bee hoolaare: "To non kam, moy waawata sendugo en bee yiide Almasiihu? Bone na, fillaare na, toonyaare na, weelo na, talakaaku na, joote na, malla kaafahi?... Ammaa nder kuuje de'e fuu en keban jaalorgal timmungal bee ballal Almasiihu, giddo en." (Roma'en 8:35,37).

O Masihiŋkeejo koolaado, o ɓorni balmi Allah fuu, o waawan daraago nder nyalde kallude. Dow baawde Ruuhu Ceniingu o jaaloto suuno ɓandu e jarribooje godde fuu. O anndi no Almasiihu gondo nder maako ɓuri Saydaanu e jama'aare maako fuu baawde e sembe. Mo woni nder meeden ɓuri gondo nder yimɓe duniyaaru sembe (waato Saydaanu, Yeesu ɓuri mo sembe) Yeesu jaalake iblisa e maayde e hakke fuu. Ngam maako en laati marɓe sembe ko ɓuri jaaliibe. En ndokketeeɓe meetaleewol teddungal.

Misaalu horre nder ɓernde koolaado oo (waato numooji ɓernde maako) laabi, don yayna. Bernde maako don heewi nuddinki e Ruuhu Ceniingu. Malaa'ikaajo Allah don siftinora mo iinaaji Allah booddi booddi ngam jaalotoobe fuu, ɓen tiinoto haa timmoode. (Wahayu Yuhanna 2:7,11,17,26; 3:5,13,21).

Misaalu booro maɓɓitaango boo, don wangina no naa ɓernde maako tan o hokki Allah. Ammaa o hokki ceede maako bee ko o mari fuu boo. O majjintaa ngeenaari kuugal maako dow haala meere. Ammaa o don walla talaka'en. O don hokka jakka haa Allah. O don ɓesda wallugo yimɓe bana o waawi fuu. Koonoy fuu o don huuwtinira ceede maako ngam teddingo Allah.

Misaalu tamseere e liingu, don kolla no Masihiŋkeejo don nyaama nyaamdu muudum bee hakkiilo e nangtaare, (naa o duuda-nyaamduujo). O laatintaa mbal nyaamdu maako. O sobnataa hoore maako bee nyaamugo yiyam, o nyaamataa cadŋgu. O wuufataa taba, o foodataa ki boo. Ngam o don siftora no haani o jogoro ɓandu maako laaɓndu, bana haykaliiru Allah. Bernde maako laati suudu wadugo do'aare. Ammaa o don yaha suudu waajaago Masihiŋko'en tum bilaa accugo. O yidi wadugo do'aare, koo haa nder suudu waajaago Masihiŋko'en, koo haa saare maako boo. O don hawta bee yimɓe saare maako, debbo e ɓikkoy maako, ngam wadugo do'aare haa saare maɓɓe. O anndi Masihiŋkeejo yeedataa bilaa wadugo do'aare, bana no liingu yeedataa bilaa ndiyam.

Misaalu deftere maɓɓitaande boo, don wangina no deftere seniinde laatani mo deftere maɓɓitaande booddum. O don janga, o don widito nde bee tiinaare. Wolde Allah laati pit-tirla ngam yaynango mo laawol e kaafahi ngam jaalaago Iblisa. Deftere seniinde dum wolde Allah, dum don hokka mo ngeendam keerol nyalaade fuu. Nde woni nyaamdu nafsu maako, ndiyam ngeetam ngam ittugo domka maako. Saa'i feere feere bernde maako don yiiwo nder wolde Allah. Deftere seniinde laatani mo bana daarorgal ngam bernde maako, o don foonda bernde maako bee wolde Allah nder deftere seniinde.

O yidi roondaago misaalu leggal gaafaangal. Ngal don sif-tinora mo no karjko bee hoore maako boo o gaafaadono bee Almasiihu, o ummitinaado boo bee ngeendam kesam. Ngam maajum o don dabɓita kuuje gonde haa dow jonta. Kuuje duumiide, de ngi'ataake. O taaskiido fottugo bee Allah koondeye. O nandi bee lekki disaaki kombi ndiyam, ki rimaɓ bendalooje maaki bee wakkati maaki. Malla o nandi bee inabohi goongahi, ki rimaɓ diɓɓe duudde. Yiide Allah don heewi bernde maako, o hulataa maayde. (Jabuura 1:1-3; Linjiila Yuhanna 15:1-14; 1 Yuhanna 4:18-21).

“Yeesu wi'i mo: Min woni ummitinoowo, geedinoowo maayɓe. Koomoy nuddini yam, yeedan, koo to o maayi boo. Koomoy geeto, nuddindo yam, maayataa sam. A nuddini dum na?” (Linjiila Yuhanna 11:25-26). “Mi don wi'a on bee goonga: Koomoy nani bolle am, nuddini neldo yam boo, hebi ngeendam nduumiidam, kiita nangataa mo. O saalake maayde, o yottake ngeendam nduumiidam.” (Linjiila Yuhanna 5:24). Maayde hulnataa Masiihinkeejo, haala maayde billataa mo ngam: “Waade halki, jaalorgal timmidi. An waade, toy jaalorgal ma? An waade, toy baawde ma?... Ammaa yettoore laatano Allah, dokkando en jaalorgal bee Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu.” (1 Korintu'en 15:54b-55,57).

Mo don yeeda ngam Allah (mo Allah don laami nder ngeendam maako) hulataa maayugo. To wakkati dilluki maako yottake, o hootan bee seyo, haa saare duumiinde. Pol nelaado

10

10. NUDDINDO DON DON MAAYA BEE SEYO

wi'i: "Mi ñuri yidugo mi dilla, mi wonda bee Almasiihu, kanjum dum ñurantam woodugo piw." (Filippi'en 1:23).

Masihiñkeejo ñon yenwa yi'ugo Yeesu masin. Yeesu mo maayi dow leggal gaafaangal ngam maako, mo sootti mo bee yiyam maako. Ruuhu Ceniingu ñon siftinora mo bolle Yeesu, ko o wi'i: "Taa ñerde moodon caklo. Nuddine Allah, nuddineedam min boo. Woodi cuudi duuddi haa saare Baabiraawo am, mi yahan, mi taaskitinana on joonde. Mi wi'ataano on dum to dum laataaki bana non. To mi taaskitinani on joonde, mi loroto haa moodon, mi yahra on haa nokkuure am, ngam haa on ngona haa ngonmi. On anndi laawol yahugo haa nokkuure mi yahata." (Linjiila Yuhanna 14:1-4).

"Ko goddo meeday yi'ugo malla nanugo, ko goddo meedaay numugo boo, kanjum Allah taaskitinani yidbe mo." (1 Korintu'en 2:9).

Nder bolle nder duniyaaru fuu walaa ummaatoore koo woore mari bolle ke'ude ngam tindingo, koo faamtingo teddungal asama ngal Allah taaskani nuddinbe mo, jaalanbe estooje duniyaaru bee nuddingo ngam barka Yeesu Almasiihu.

Bee misaaluuji nder suura ka'a en mbaawan faamugo no maayde dum huunde woodnde ngam nuddindo goongaajo nder Yeesu Almasiihu fuu. Naa Saydaanu laamiido waade wari haa maako, ammaa malaa'ikaajo Allah on wari. Malaa'ikaajo maajum ñon reena saa'i o yahrata yonki nuddindo koolaado oo haa Allah. Nuddindo oo, o soottaado, e dimdinaado e ñandu maayooru, yonki maako eengtinaama haa Almasiihu mo geeto, mo maayino haa duniyaaru ndu ngam soottugo marbe hakke diga hakkeji mañbe haa maayde duumiinde enen yimbe duniyaaru o sootti. Allah bee hoore muudum jañboto mo, Jawmiiko wi'an mo: "Booddum, a kuuwoowo goongaajo, a huuwi booddum bee kuuje de saman mum'en famdi, mi halfinte kuuje duudde marde saman masin. War nastu, seyoda bee am." (Matta 25:21). Nden Saydaanu wala baawde dow maako fahin.

“To gooto nder hulɓe Jawmiraawo maayi, dum naawan Jawmiraawo masin.” (Jabuura 116:15). “Nden mi nani sawtu haa asama don wi'a: Windu: Barka laatanto maayanɓe nder kuugal Allah. Ruuhu jaabi: Nonnon, ɓe ceyorto siwtaago e kuude maɓɓe caatude, ngam nafuda kuude maɓɓe wondan bee maɓɓe.” (Wahayu Yuhanna 14:13).

An, janguɗo deftere nde'e, gidaado Allah. Allah walle, haa a hokka Yeesu ɓernde maada. Ngam o wi'i: “Biyam gorko koo debbo, hokkam ɓernde ma.” O hokkete ɓernde laaɓnde, o hokkete boo ruuhu goonga. Taa a acca ɓernde maada hallunde majjine, taa a tokko suunooji ɓernde ma kalludi. “Koolotoodo numooji hoore mum woni paataado, ammaa jahando bee hikma hisan.” (Balndi 28:26). Accu hakkeji, a huuwa ko fotti. “Ngam ngeenaari hakke, dum maayde. Ammaa Allah don mo'ana en ngeendam nduumiidam nder kawtal bee Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo men.” (Roma'en 6:23).

Bana on kalfini ko'e moodon haa Allah ayna on, bana non boo njaɓe anndinkiji di Allah anndini, njaɓe dum bee nuddinki e yiide wonnde nder Yeesu Almasiihu. Ngam on anndi moy on nuddini, on nuddini no o woodi baawde jogaago on, haa nyalaade timmoode duniyaaru. Tiine nder nuddinki moodon, mbade do'aare. Ndeene ko'e moodon, njoge yiide moodon haa Allah. Taa en acca laarugo Yeesu, ngam hoolaare meeden don dow maako, diga fuddoode haa timmoode. Laamiido laamiibe, tammiido warugo, o neefataa. “Allah waawi aynugo on ngam taa on ndo'o. O waawan yottingo on haa teddungal maako, on ngalaa aybe, on seyiiɓe. Kaŋko woni Allah gooto, mo don hisna en bee Yeesu Almasiihu. Jawmiraawo meeden. Kaŋko mari teddungal e mangu e baawde diga jamanuujji ɓooymaaji, non boo jonta e haa foroy. Aamiina.” (Yahuuda 24,25).

Woodi lesdi ndi ɓuri nyalawma woodugo.
En don eewa dum bee nuddinki, diga daayiidum.
Baabiraawo meeden don reena en ton,
o don taaskana en nokkuure ton bee seyo.

Dow fomoonde woodnde haa en ngimata,
gime subaabe boodde, belde.
Umaago timmi haa nokkuure siwtaago, walaa torraaji,
ngam berde meeden nde'iti
Seyo mango, tammunde no en tawtotiran nder asamawu
mboodngu, neebataa.

Copyright ANGP

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.angp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut être obtenu en plus de 538 langues et dialectes parlés dans le monde entier, à savoir: Afrique, Amérique, Asie, Extrême Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Téléphone cellulaire, plaques, etc. de www.angp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur téléphones Android.

Este livro "O Coração do Homem" é obtido em mais de 538 línguas e dialetos falados em todo o mundo, a saber: (África, Ásia, América do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem também está agora disponível em telefone celular, tablets, etc. de www.angp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telefones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent être obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies européennes ou africaines. Ils peuvent être utilisés en même temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

l'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracterfsticas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradecemos que nos contacta- se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras lnguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faca o favor de nos

informar. Pois nos gostaríamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratufamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 lnguas diferentes escreva para:

E-MAIL: info@angp-hb.co.za
info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191

PRETORIA

0001

R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations
Une Mission de litterature evangelique financee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)